

Ioannes Oculus

Polish with John dla zaawansowanych #19

Wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię

Witam w nowym odcinku podcastu [Polish with John dla zaawansowanych](#). Jest to podcast dla uczących się polskiego na wyższym poziomie. Do każdego odcinka będzie załączony zapis całego tekstu na moim blogu [polishwithjohn.com](#). Linki znajdziecie w opisie.

Jest rok 1473, 19 lutego. W Toruniu, w domu przy ulicy św. Anny przychodzi na świat Mikołaj Kopernik. Był to prawdziwy człowiek renesansu, który jest znany przede wszystkim ze swojego dzieła *De revolutionibus*. Jest to opis obserwacji i przemyśleń Kopernika dotyczący ruchu ciał niebieskich, a przede wszystkim planet. Udowadnia on w nim, że to nie Słońce krąży wokół Ziemi, a Ziemia wokół Słońca. Stąd wzięto się popularne powiedzenie: Wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię, polskie go wydało plemię.

Rodzina Mikołaja Kopernika prawdopodobnie pochodzi ze Śląska, ze wsi Koperniki koło Nysy. Jak twierdzą naukowcy, ojciec Mikołaja przeniósł się z Nysy do Krakowa, a później dopiero na północ Polski. Ponadto rodzina miała się zajmować handlem miedzią i to z tego zawodu, od łacińskiej nazwy miedzi - cuprum, ma się wywodzić nazwisko Kopernika.

Jak już wspomniałem, Mikołaj Kopernik był człowiekiem renesansu. Tak nazywamy kogoś, kto jest wszechstronnie uzdolniony, ma ogromną wiedzę, interesuje się wieloma rzeczami. Mikołaj Kopernik poza astronomią zajmował się również matematyką, prawem,

ekonomią i strategią wojskową, był także lekarzem oraz tłumaczem. Jedną z jego bardziej znanych propozycji była reforma systemu monetarnego. A w 1520 roku opracował plan obrony Olsztyna w czasie wojny przeciw Krzyżakom. Jest autorem dzieła "Panis coquendi ratio" (Obrachunek wypieku chleba). Opisał w nim coś co można określić standaryzacją i normami technicznymi. Wszystko po to, aby ustalić uczciwą cenę chleba oraz uczciwie obliczyć podatek, który był pobierany od piekarzy.

Mniej popularnym faktem z życia jest to, że był także duchownym. Otrzymał tak zwane niższe święcenia w 1495, jednak księdzem nie został. Był za to kanonikiem warmińskim - był to jeden z urzędów kościelnych w tamtym czasie.

Mikołaj Kopernik posiadał wspaniałą księgozbiór. Po jego śmierci, zgodnie z testamentem, przeszedł na własność diecezji warmińskiej. Potem został zrabowany przez Szwedów i znajdują się obecnie w Uppsali. Jednak książki, które czytał znajdują się nie tylko w Szwecji. W Olsztynie znaleziono jedenaście ksiąg, na marginesach których Kopernik sporządzał odręczne notatki. Nawiązując do tego faktu dyrektor biblioteki "Hosianum" w Olsztynie powiedział: "Badania potwierdziły, że był wszechstronnie wykształcony. Pisał starannie, co może świadczyć, iż był człowiekiem bardzo uporządkowanym i dokładnym". Kopernik miał nie tylko pisać na marginesach, ale także podkreślać fragmenty tekstu. Zupełnie jak dzisiaj studenci, kiedy uczą się do egzaminów.

Rękopis najstarszego dzieła polskiego astronoma jest obecnie przechowywany w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie. Z tego co wiem, to nie można go zobaczyć na wystawie. Prawdopodobnie potrzebne by było specjalne zezwolenie. Jednak *De revolutionibus* można zobaczyć wirtualnie, w Internecie. Jednak, żeby je przeczytać w oryginale i zrozumieć trzeba by znać łacinę, matematykę i astronomię. Trzeba by być prawdziwym człowiekiem renesansu.

Na koniec wspomnę pewną historię, która miała miejsce w 1973 roku, kiedy ukazał się żartobliwy artykuł dwójki amerykańskich naukowców. Przedstawiali w nim Kopernika jako twórcę kanapki - człowieka, który pierwszy posmarował kromkę chleba masłem. Chodziło rzekomo o to, że w ten sposób żołnierze mogli rozróżnić chleb, który jest czysty od tego, który upadł na ziemię, bo cały brud przylepiłby się do masła. Cała historia była oczywiście zmyślona, ale niektórzy zaczęli ją powtarzać i do dzisiaj w internecie można ją znaleźć jako ciekawostkę z życia Mikołaja Kopernika.

To tyle na dzisiaj. Dziękuję za to, że byliście ze mną. Na blogu ioannesoculus.com albo polishwithjohn.com znajdziecie zapis całego odcinka oraz dodatkowe materiały. Będę także bardzo wdzięczny za wsparcie przez [serwis Patreon](https://www.patreon.com/), ponieważ chcę dalej tworzyć dla was podcasty. Dla wspierających co jakiś czas umieszczam na serwisie dodatkowe materiały. A następny odcinek *Polish with John dla zaawansowanych* już za tydzień! Trzymajcie się zdrowo!

elementy muzyczne podcastu: "Sing Swing Bada Bing" Doug Maxwell/Media Right Productions; source: <https://www.youtube.com/audiolibrary/music> (attribution not required)

Słowniczek

miedź - copper

wszechstronnie - widely

wykształcony - educated